

Απο τις "ΠΡΟΞΕΣ".

Ο ΔΥΟ ΔΡΟΜΟΙ

Ὁ γήλιος σὰ βασιλεβε τὸ εἶπε :

— Θὰ κάνει κρύο, βοριανέμι, μπόρα. Κοιτάχτε, τ' άνεμόχαλο μὲ ζώνει. Ἔ! σκλάβοι στὶς γωνιὲς τρυπώστε. Ἀπόψε οἱ δυνατοὶ θὰ ζήσουν...

Ὁ γήλιος σὰ βασιλεβε τὸ εἶπε :

— Ἀπόψε οἱ δυνατοὶ θὰ ζήσουν.

Σὰν ἤθελε δυὸ καλαμιὲς νὰ γείρει — ἐκείνοι εἶδαν τὸ σημάδι κ' εἶπαν :

— Ἀπόψε πάμε. Ὁ βοριάς μανίζει. Θὰ σπάσει σὲ δοιμόχολο, σὲ μπόρα. Ἀπόψε πάμε — στὴ ζωὴ νὰ χτυπηθοῦμε...

— Καὶ πιάσαν — τοῦ βουνοῦ τὸ μονοπάτι...

Ὁ γήλιος σὰ βασιλεβε τὸ εἶπε :

— Θὰ κάνει κρύο, βοριανέμι, μπόρα. Κοιτάχτε, τ' άνεμόχαλο μὲ ζώνει. Ἔ! σκλάβοι στὶς γωνιὲς τρυπώστε. Ἀπόψε οἱ δυνατοὶ θὰ ζήσουν... Ὅσοι φοβοῦνται — ἄς μὴ βγοῦν ἀπόψε...

Ὁ γήλιος σὰ βασιλεβε τὸ εἶπε :

— Ὅσοι φοβοῦνται — ἄς μὴ βγοῦν ἀπόψε.

Σὰν ἤθελε μιὰ καλαμιὰ νὰ γείρει καὶ κάποιοι ἄλλοι τὸ σημάδι εἶδαν :

— Οὐ! πάμε σπίτι. Θάχει άνεμοζάλη. Στὸ δρόμο ἂ μᾶς βρεῖ, κακὸ θὲ νάναι. Οὐ! πάμε σπίτι γιατί ἢ μπόρα σπάει...

Καὶ πήραν — τοῦ γροισμοῦ τὸ μονοπάτι...

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ET NUNC ET SEMPER

Ἐνας καημὸς θα δένει μᾶς αἰώνια,
μιὰ ζωὴ καὶ μιὰ χαρὰ κ' ἕνα μεθῆσι.
Τὶς ὥρες καὶ τὶς μέρες καὶ τὰ χρόνια,
ἢ κασιτλία γιὰ μὲ θενᾶσαι βρύση.
Κ' εἶτε στῆς μοίρας σκύβουμε τὸ νόμο,
κ' εἶτε ψηλὰ ἀπ' τ' ἀνθρώπινα τὰ πάδια,
θενᾶ διαβοῦμε ἀντάμα κάθε δρόμο,
κ' ἂν ἔχει γύρω ἀνθούς, κ' ἂν ἔχει ἀγκάθια.
Καὶ τώρα κ' ὅσο γράφει μᾶς ἢ μοῖρα,
μὲ τὴν ὀρμὴ τῆς ἀφθαρτῆς τῆς νιότης,
εἶτε ἢ Χαρὰ ἂ μᾶς πνίγει ὡς σὲ πλημμύρα,
εἶτε ὁ Καημὸς — πιερός, μὰ φωτοδότης
κ' εἶτε τὴν πίκρα ἂν ἔχουμε στὰ χεῖλη,
κ' εἶτε τῆς ζωῆς τὸ θορίαμβο στὰ μάτια,
τὴ νύχτα, τὴν αὐγὴ, τῶχρο τὸ δεῖλι,

στὰ τρίστρατα καὶ μὲς στὰ μονοπάτια
κ' ἀκόμα κάτω, ἀπόμακρα καὶ πέρα,
στὸν ἥλιο ποὺ ποτὲ δὲ βασιλεύει,
στὴ χώρα τῶν Ἰμέρων, στὴ Χιμαίρα,
κ' ὅταν ὁ νοῦς στ' ἀστέρια ταξιδεύει
πασίχαροι καὶ μὲ σταυρὸ στὸν ὦμο,
καὶ στὰ ψηλὰ καὶ μὲς στ' ἀνήλια βάρδια,
θενᾶ διαβοῦμε ἀντάμα κάθε δρόμο,
κ' ἂν ἔχει γύρω ἀνθούς, κ' ἂν ἔχει ἀγκάθια!

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ.)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΜΙΑ ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ κ. ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

Κρίμα ποὺ ὁ κ. Πάλλης δὲν τάποφασίζει νὰ κατεδεῖ
κάτου στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ πολιτευτεῖ. Ἐνα τέτιο
τετραγωνικὸ μυαλό, ἕνας τόσο δυνατὸς χαρακτήρας,
μιὰ εὐγενικὴ ψυχὴ ποὺ φλέγεται ἀπὸ ἄδικο πατριωτι-
σμό, χαρίσματα ὅλα, μέσα σ' ἄλλα πολλά, τοῦ κ.
Πάλλη, θὰ χρησιμεύανε ὡς μιὰ σωστικὴ ἐνεση τῆς
πολιτικῆς μᾶς ζωῆς, ἂν ὁ κ. Πάλλης τάποφασίξει νὰ
ζήσει πιά μαζί μᾶς καὶ ν' ἀφιερῶσει ἐθνικηρωτικὰ
στὴν πατρίδα του τὴ σκέψη, του καὶ τὴ δράση, του. Μὲ
χαρὰ μου τᾶκουσα πῶς ὁ κ. Ι. Ἀραχούμης, ὁ ἀτύχ-
κριτος Ἰδὸς μᾶς, τάποφασισε νὰ πολιτευτεῖ. Ἡ χαρὰ
μου θᾶτανε διπλὴ, ἂν ἀκουγα πῶς τὴν ἴδια ἀπόφαση
πῆρε κὶ ὁ κ. Πάλλης.

Μ' αὐτὲς τὶς σκέψεις τὸν ἄφισα ἕνα πρωινὸ, τὴν πε-
ρασμένη βδομάδα, ποὺ εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μὲ δε-
χτεῖ σ' ἕνα ἡλιολουσμένο μέγαρο τῆς πλατείας Κολω-
νακιοῦ, ποὺ τὸν ἐφιλοξενόουσε. Ἐμεινα μὴν ὄρ' ἀλά-
κερὴ μαζί του καὶ ἢ ὄρ' αὐτὴ κύλησε τὰ νερὰ ἀπὸ
τὴν εὐχαρίστηση. Ὁ κ. Πάλλης μιλάει ἀργά, στοχα-
στικά, λιγόλογα. Κάθε φράση του βγαίνει σὰ συμπέ-
ραγμα τῆς ἐσώψυχης σκέψης του καὶ χρειάζεται νὰ-
χεις πολὺ τενωμένη τὴν προσοχὴ σου γιὰ νὰ μπεῖς
στὸ νόημα τῆς κουβέντας του.

Μὲ ρώτησε πῶς εἶναι δὸ τὰ πολιτικά. Τοῦ εἶπα
πῶς σίγουρα οἱ ἐκλογὲς θὰ φέρουν τὸ Βενιζέλο μὲ με-
γάλη πλειονοψηφία.

— Ἀργοῦν ἔμωζ!... μοῦ ἀποκρίθηκε κουνώντας
λυπημένα τὸ κεφάλι του.

Τὲ «ἀργοῦν» αὐτὸ ὕστερα, ἀπὸ τὸ ξακολούθημα
τῆς κουβέντας, τὴνωσα τί σήμαινε. Ἀργοῦν οἱ ἐκλο-
γές, κὶ ὡς τότε μὲ τοὺς χιλίους κίντουνους ποὺ μᾶς πε-
ριζώνουν, ποῖός ξέρει τί κακὸ μπορεῖ νὰ μᾶς βρεῖ. Κὶ
ἀπὸ τὸ κακὸ αὐτὸ, μόνο μιὰ Κυβέρνηση δυνατὴ, μόνο
μιὰ Κυβέρνηση μὲ τὸ Βενιζέλο, θὰ μπορούσε νὰ μᾶς
σώσει.

— Ἡ σημερινὴ κατάσταση, εἶπε, εἶνε σὰ νὰ συνο-
μωτεῖ ἢ Ἑλλάδα μὲ τὴν Τουρκία ἐναντίον τοῦ Ἑλλη-
νισμοῦ.

Νά, μιὰ τολμηρή κρίση κι όμως στο βάθος της περισσότερο κι από ἀληθινή.

— Ἡ Τουρκία, καὶ συντριμμένη ἀπὸ τὸν πόλεμο, τί ἄλλο ἔκανε παρὰ νὰ μᾶς πολεμάει; Ξεπάτωσε τὸν Ἑλληνισμό τῆς Μικρασίας, ζήτησε νὰ μᾶς πάρει πίσω τὰ νησιά, ἀκόμα καὶ πόλεμο λαχταροῦσε νὰ κάνει μαζί μας. Καὶ εἴπαμε, ὕστερ' ἀπὸ καταστρεφτικὸ γι' αὐτὴν πόλεμο. Φαντάσου τώρα ἂ νικίσει ἡ Τουρκία...

Καὶ ἔακλούθησε :

— Μιὰ μέρα, σίγουρα, ὕστερ' ἀπὸ ἕνα δυὸ χρόνια, θὰ πολεμήσουμε. Ὁ μᾶς ἀναγκάσει ἡ Τουρκία νὰ πολεμήσουμε. Καὶ τότε, ἄφισε τᾶλλα, μὰ ποῦ θὰ βροῦμε χρήματα; Ποιὸς θὰ μᾶς τὰ δώσει; Σήμερα καὶ χρήματα θὰ βρῖσκαμε καὶ σύμμαχους δυνατοὺς!... Ὁ Βενιζέλος ἤξερε τί ἔκανε κ' ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφίσουε νὰ φέρει σὲ τέλος τὸ μεγάλο του τὸ ἔργο, Τί ἄλλο κάνουμε σήμερα παρὰ νὰ βοηθάμε τὴν Τουρκία;

— Ἐδῶ ὑπάρχουν πολλοί, τοῦ εἶπα, ποῦ νομίζουν, ποῦ τὸ πιστεύουν πῶς θὰ νικήσῃ στὸ τέλος ἡ Γερμανία...

— Ἀπὸ ἀντιβενιζελισμό ἴσως καμώνονται πῶς τὸ πιστεύουε!... μοῦ εἶπε. Ἄν ὁ Βενιζέλος πρότεινε νὰ πάμε μὲ τὴ Γερμανία, θὰ ὑποστηρίζανε ἴσως πῶς θὰ νικοῦσε ἡ Ἀντάντ.

Γιὰ τὸ Βασιλιά μοῦ μίλησε μὲ μεγάλο σεβασμό. Γιὰ τὴ Βασίλισσα ἀκόμα περισσότερο.

— Εἶδαμε καὶ πάθαμε νάποχτήσουμε ἐθνικὴ δυναστεία καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐνοχλοῦμε. Ἄς ἀφίσουε τὸ Βασιλιά μας στὴ δουλειά του, ἔξω ἀπὸ τίς πολιτικὲς μας διαφορὲς.

Μιὰ ὄρα μ' αὐτόνε τὸ διαλεχτὸ Ἑλληνα εἶναι μιὰ ὄρα ἀπόλαψης, μὰ καὶ μιὰ ὄρα διδασκαλίας. Ὁ συνομιλητῆς του φέυγει πάντα σοφώτερος.

ΛΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Μὲ τὴν Παναγιὰ τὴν Κατηγορίτσα ὁ κ. Παντελῆς Χόρν ἀπέδειξε πῶς κατέχει τὴ θεατρικὴ τέχνη. Ξέρει δηλ. νὰ βάζει ἕνα δράμα καλὰ πάνου στὴ σκηνή, νὰ σαροῦνε σκηνές ποῦ νὰ κρατοῦνε τὸ θεατὴ καρφωμένο στὴ θέση του, ἄλλες ποῦ νὰν τοῦ γεννᾶνε φρίκη κι ἀγωνία, ἄλλες ποῦ νὰν τοῦ ἀποσπᾶνε τὸ θαυμασμό καὶ τὰ χειροκροτήματα. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ κ. Χόρν εἶναι, ἂν ὄχι κι ὁ μοναδικός μας, τεχνίτης τῆς σκηνῆς καὶ τὸ χάρισμα τοῦτο κανεὶς δὲ θὰ μπορέσει σοβαρὰ νὰ τοῦ τάρνηθει. Εἶναι κτήμα του ἀναραίετο.

Αὐτὸ όμως καὶ μόνο Γιατί κανένα ἄλλο χάρισμά του δὲν εἶδαμε καὶ δὲν τοῦ ἀναγνωρίζουε. Ὅποιος ζητήσει ἀπὸ τὸ ἔργο του καὶ τίποτ' ἄλλο πέρα ἀπὸ τὴ σκηνικὴ ἐπιτυχία, τοῦ κάκου θὰ τὸ ζητήσει. Ψυχὴ τὸ ἔργο του δὲν ἔχει. Χαράχτηρα οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν. Ἡθικὴ βίαση, ποῦ νὰ στη-

ρίζεται πάνου της τὸ ἔργο, καμιά. Κεῖνο ποῦ εἶπε ὁ κ. Φώτος Πολίτης στὴ «Ν. Ἑλλάδα» τῆς περασμένης Κυριακῆς, σὲ μιὰ κριτικῆ του ἐπιφυλλίδα, πῶς ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ κ. Χόρν «λείπει τὸ βάθος καὶ ἡ Τέχνη» εἶναι ἀλήθεια μεγάλη. «Ἀτεχνο κι ἀνάβαθο ἔργο κ' ἡ Παναγιὰ ἡ Κατηγορίτσα». Ὁ κ. Χόρν ἔρχεται στὰ 1915— γιατί σ' αὐτὸ τὸ ἔτος, θαρῶν, ζοῦμε— νὰ μᾶς διδάξει πῶς ἡ πρόληψη εἶναι καλὰ βαλμένη καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν κουνήσουε ἀπὸ τὴ ζωὴ, καὶ μᾶς τὸ διδάσκει μὲ τέχνη περισσή. Εἶγε του! Κατόρθωμα σκηνικὸ καὶ τοῦτο. Ἐνας ἄλλος συγγραφέας, κατώτερης ἀξίας ἀπὸ τὸν κ. Χόρν, μὰ μὲ περισσότερη συγγραφικὴ συνείδηση ἀπὸ τὴ δική του, ἂν τοῦρχότανε νὰ χτίσει ἕνα παλάτι κ' ἕνα δράμα πάνου στὰ θεμέλια ἢ στὰ χαλάσματα μιανῆς ἐκκλησίας, θὰν τῶχτιζε ἴσια ἴσια γιὰ νὰ χτυπήσει τὴν πρόληψη καὶ νὰ μᾶς πει πῶς γιὰ τὴν πράξη τούτη δὲν ἀξίζει νὰ τιμηθῆι καὶ νὰ ξεπαστρευτεῖ μιὰ δολάκερη γεννιά, μὰ τὸ πολὺ πολὺ νὰ κατοδιωχτεῖ ἀπὸ τὸν εἰσαγγελέα ὁ ἰδρυτῆς τοῦ παλατιοῦ γιατί τῶχτισε πάνου σὲ οἰκόπεδο ποῦ δὲν τοῦ ἀνῆκε ἀφοῦ εἶταν βακούφικο.

Μὰ ἔτσι δὲ γίνεται δράμα καὶ ἔτσι χειροκροτήματα δὲ «δρέπονται». Αὐτὸ λέω καὶ γώ. Καὶ συμφωνῶ πέρα πέρα μὲ κάτιο φίλο μου ποῦ ὑποστήριξε πῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἄρχοντες καὶ θῆλεις, μέσα στὴν «Κατηγορίτσα» κινούνται καὶ ἐνεργοῦν καὶ δείχνονται ὅχι ὅπως τὸ θέλει ἡ ζωὴ καὶ ἡ τέχνη, μὰ ὅπως τὸ θέλει ὁ κ. Χόρν. Καὶ φυσικὰ, γιὰ νὰν τὸ θέλει ἔτσι ὁ κ. Χόρν παρουσιάζεται ὁ δικηγόρος Μοντερόζος μ' ἕναν ἐντεταμένο ἀσελγῆ ὄργανο—συγγνώμη γιὰ τὴ μακαρονίστικη φράση, μὰ ἔτσι, μὲ τὴν καθαρεύουσα, κανεὶς μπορεῖ νὰ σκεπάζει μερικὲς χοντροκομμένες κι ἀδιάντροπες φράσεις—μ' ἕνα τέτιο λοιπὸν ὄργανο ποῦ κραταίει ὅσο βρῖσκαται πάνου στὴ σκηνή. Καὶ γιὰ νὰν τὸ θέλει ἔτσι ὁ κ. Χόρν, δὲν τοῦ παραδίνεται ἡ Μαρία γιὰ νὰ σώσει τὸ κεφάλι τοῦ ἀδερφοῦ της, ποῦ τὸν λατρεύει ἴσια ἴσια, κι ὁ Λάμπρος ἀκόμα—γιὰ νὰν τὸ θέλει ἔτσι καὶ τοῦτο ὁ κ. Χόρν—συντρίβεται καὶ μαραζιώνει ὄχι ἀπὸ τὴ συναίσθηση πῶς ἐγκλημάτισε, μὰ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ συναξαριοῦ, ποῦ τοῦ τὰ θυμίζει ἡ θρησμολητικὴ ἀδερφή του. Καὶ γιὰ νὰν τὸ θέλει ἔτσι ὁ κ. Χόρν γίνονται ὅλα ὅσα γίνονται κι ὅπως γίνονται.

Ἀπὸ ὅλα τὰ πρόσωπα τῆς τραγωδίας—ἀφοῦ καὶ τραγωδία κλασικὴ τὴν εἶπαν οἱ δημοσιογράφοι τὴν «Κατηγορίτσα»—μόνο ὁ Ἑρνέστος εἶναι ἀληθινὸς ἄνθρωπος, μὰ καὶ τοῦτος δὲν παρουσιάζεται καθόλου στὴ σκηνή καὶ τοῦ κάκου τὸν ζήτησε στὸ σατιρικὸ τοῦ ἄρθρου «Ἑρνέστος» ποῦ δημοσίεψε στὴν «Ἐστία» ὁ κ. Παῦλος Νιρβάνας.

Ἄλλ' αὐτὰ γιὰ τὴν ἐσωτερικότητα τοῦ ἔργου. Ἐξωτερικὰ, σκηνικὰ δηλ., τὸ ἔργο στέζεται πολὺ καλὰ κι ἀξίζει χειροκροτήματα καὶ συγχαρητήρια ὁ συγγραφέας του.

ΘΕΑΤΡΟΦΙΛΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Μαρκ. Λευκωσία. Λάβαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. L. Rous, Paris. Λάβαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε. Ὅσο γιὰ τᾶλλα, δὲν ἔχετε δίκιο. Συζήτηση γίνεται στίς στήλες τοῦ «Νουμά» καὶ θαρροῦμε πῶς ἡ συζήτηση γέρνει περισσότερο πρὸς τὸ μέρος ποῦ συμπαθεῖτε καὶ συμπαθοῦμε ὅλοι μας.